ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 9 Մէճ.
» » Գաւառաց » 11 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 50 Ֆրանք

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած [illegible] ոց ձանրու ծախքը Խմբագրու[illegible]

Լրագրոյս մէ[illegible] կամ որ Եւրոպ գրութի[illegible] ընէին պիտի ուղղուի. [illegible] Ձեռլ [illegible] վրա[illegible] անենակը։

Ճանրու ծ[illegible] ած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, եւ եա չեն տրուիր։

ՋՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ Է

30 Փարայ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

30 Փարայ

ՋՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ Է

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական. —Խառն. —Ազգային լուրեր. —Ներքին Տեսութիւն. — Թղթակցութիւն ի Կաւկասիոյ. —Տ. Սոփափյեան և իւր կարծիքները (Շար. և վերջ.) —Միացեալ Ընկ. —Արևելեան երկաթուղին. — Առևտրական. —Բարեգործութիւն։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Փարիզ 15 Նոյ.

Ա. Նախարար Պ. Կամպէթթա, այս իրիկուն Երեսփոխանաց ժողովին մէջ մի յայտարարութիւն ընելով, խաղաղական հաւատիք պիտի տայ օտար երկիրներու նկատմամբ, և պիտի խնդրէ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, Ցանկի վրայ քուէարկութեան վերահաստատութիւնն և դատական մարմնոյն բարենորոգումը։

Թունուզ 14 Նոյ.

Երկու Արաբք, երկաթուղւոյ գիծը խանգարելու նոր փորձ մը փորձած լինելով, հրացանի բռնուեցան։

Փարիզ 15 Նոյ.

Երեսփոխանաց ժողովին Դէ.—Ա. Նախարար Պ. Կամպէթթա Յայտարարութիւն մը կարդաց, որ կ՚ըսէ. «Նախարարութիւնը բարենորոգման իմաստուն և աստիճանաւոր միջոցներ ձեռք առնուլ որոշած է։ Պիտի առաջարկէ դատական բարենորոգում, օրէնքներ ազգային կրթութեան կատարելագործման համար, և զինուորական օրէնսդրութեան ամբողջացում։ Կ՚ուզէ դաշնագրութեանց միջոցաւ ընդարձակել առևտրական յարաբերութիւնները, ճշդիւ ի գործ դնել Գոնքորտան, (պայմանագիր Վատիկանի հետ, հաստատեալ Նաբոլէոն Ա.էն) և պահպանել ներքին և արտաքին խաղաղութիւնը։ Վերջապէս, Սահմանադրութեան մասնական վերաքննութիւնը պիտի առաջարկէ։ Այս բարենորոգմունք, կ՚ըսէ Յայտարարութիւնն ի վերջոյ, ներկայ ժողովոյն աշխատութեան համար բաւական պիտի լինին»։

Պ. Պարոտէ առաջարկ մը ներկայեց սախտողականութիւն խնդրելով Սահմանադրութեան վերաքննութեան նկատմամբ։ Ա. Նախարար Պ. Կամպէթթա ըսաւ թէ կառավարութիւնը չկրնար ընդունիլ մի որոշում որ Ծերակոյտի գոյութեան կ՚սպառնայ. յարեց թէ հարկաւոր է որ երկու ժողովք կանխաւ համաձայնին այն կէտերու մասին, որոց վրայ պիտի կատարուի Սահմանադրութեան թեթև վերաքննութիւն մը. հետևաբար, Պ. Կամպէթթա մերժեց սախտողականութեան առաջարկը։ Պ. Փլէմանսոյ օժ տուաւ Պ. Պարոտէի սախտողականութեան առաջարկին, որ սակայն մերժուեցաւ 120ի դէմ 368ի ձայնիւ։

Սոֆիա 15 Նոյ.

Պետական խորհրդոյ համար կատարուած ընտրութեանց արդիւնքն եղաւ 10 Պահպանողականք, յորս 3 նախարարք, և 4 Ազատականք։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պոլսէն Թայմզ լրագրին ղրկուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վեհ. Սուլթանին հաւանութեան ենթարկուած են այն հըրահանգներ որք պիտի տրուին Հայաստան ղրկուելիք կայսերական Քոմիսէրին, որ կարգուած չէ դեռ։

—Վեհ. Սուլթանը վէզիրութեան աստիճան տուաւ Պետական խորհրդոյ Օրէնսդրական ճիւղին նախագահ Մահմուտ պէյին։

—Լարիսայի մէջ Օսմ. Թղթատարութեան պահպանուելուն վերաբերեալ խնդիրը դեռ չկարգադրուեցաւ. Հելլենական կառավարութիւնն, երկրին օրինաց հակառակ համարելով զայս, կ՚ընդդիմանայ միշտ։

—Կը ծանուցուի թէ տէրութեան ընդհանուր դատախազ Դօսթաքի էֆէնտի, անդամ Ծերակուտի, դատավարութեան առժամեայ Օրինագիրքը պիտի դասախօսէ իրաւագիտական դպրոցին մէջ։

—Ափրիկեան Տրիպոլսոյ նորընտիր կուսակալ Ահմէտ Րասիմ փաշա երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

—Տիարպէքիրի և Սեբաստիոյ նոր կուսակալները դեռ չեն որոշուած։ Խօսք կայ թէ մի նոր կուսակալ պիտի ղրկուի ի Վան, և Վանայ կուսակալ Հասան փաշա յաջորդ պիտի լինի Սեբաստիոյ կուսակալին։

—Պուլկարական իշխանութեան Բ. Դրան հետ յարաբերութեանց խնդիրը դեռ չկարգադրուեցաւ։ Ինչպէս կը յիշուի, Պուլկարիոյ կառավարութիւնը կ՚ուզէ ուղղակի արտաքին գործոց պաշտօնատան հետ յարաբերութիւն ունենալ, մինչդեռ Բ. Դուռը կ՚ուզէ որ Պուլկարիոյ գործակատարը դիմէ մանաւոր Դիւանին որ կազմուեցաւ առանձնաշնորհեալ նահանգաց գործերը տնօրինելու։ Քուրիէ կը ծանուցանէ թէ մեծ տէրութիւնք միջնորդած են բարեկամական լուծման մը համար, և կը ժխտէ այն զրոյց թէ Պուլկարիա մտադիր է եղեր առժամեայ կերպիւ ջնջել իւր Կ. Պոլսոյ գործակատարութիւն։

—Բ. Դուռն երկուշաբթի իրիկուն հեռագրեր ղրկեց Բեռլին, Պետերսպուրկ, Պեքին և Պուքրէշ, յայտնելով թէ հաւանութիւն կուտայ Հրէից ի Թուրքիա գաղթելուն, այս պայմանաւ որ Սուրիայէն ու Պաղեստինէն զատ Թուրքիոյ ուրիշ ամեն գաւառաց մէջ կարենան բնակիլ, Օսմանեան հպատակութիւն յանձն առնլով։ Վարքը գոհ է այս որոշումէ, որովհետև յայտ է թէ Հրեայք մեծ թուով ի Պաղեստին գաղթելու և անդ Հրէաստան մը ձևացնելու մտադիր էին։ Իսկ Դրան առաջարկած պայմաններն անհնար կ՚ընեն զայդ։

—Եգիպտոսէն եկող Խըտիվական պատուիրակն ո՛չ Սաֆվէթ, ո՛չ ալ Թալաթ փաշան է, այլ նախարար Սապիթ փաշա, որ վաղը կը հասնի մայրաքաղաքս։

—Աթէնքի Մէսաժէ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Յունաստանի Թողեալ նոր գաւառաց մէջ կատարուած մարդահամարը չպիտի կրնայ ժողովրդեան ճիշդ թիւն յայտնել։ Քրիստոնեայք և իսլամք կը ջանան առաջուան պէս ծածկել իրենց ընտանեաց անդամներուն թիւն, և զինուորագրութենէ ազատելու յուսով՝ երիտասարդաց բուն տարիքը չեն յայտներ։ Եւ այս այնչափ ճշմարիտ է, որ մինչև ցարդ չինուած մարդահամարի ցուցակներուն մէջ 20, 21 և 22 տարեկան եղող երիտասարդ բնաւ չկայ։

Հելլենական լրագրին տուած այս տեղեկութենէն ալ կրնայ հասկցուիլ թէ Թուրքիոյ մէջ ճշգրիտ մարդահամար մ՚ընելն անհնարութեան չափ դժուարին է։

—Եվգաֆի նախարարութիւնն որոշեց Այա Սօֆիայի մզկիթին գըմբեթը քննել տալ քանի մը ձեռնհաս ճարտարապետաց, որովհետև կարծիք կայ թէ գմբեթին մէկ կողմն օրէ օր իջնելու վրայ է, և ծանըր վտանգ կ՚սպառնայ։

—Երմոական յանձնախմբին երկուշաբթի աւուր լիագումար նիստն երկար բայց արդիւնաւոր եղաւ։ Պատուիրակներն, Եւրոպական թէ Օսմանեան, համաձայնեցան վերջապէս ամեն կարևոր կէտերու վրայ։ Որոշուեցաւ որ եթէ Բ. Դուռը բարձրագոյն պատճառներով հարկադրի ներկայ կարգադրութիւնը լուծել կամ դադրեցնել, տրժեռաբարք իրենց առաջին պայմանադրութեամբք հաստատեալ իրաւունքներուն պիտի վերադառնան, և այն գիրքը պիտի պահեն՝ մինչև որ իրենց առնելիքն ամբողջապէս վճարուի. այսինքն փոխառութեանց պայմանագրերուն համեմատ նախապէս երաշխաւորութիւն կամ դրաւ տրուած հասոյթներն այն փոխառութեանց տոկոսներուն և դրամաճարաց պիտի ծառայեն մինչև որ ամբողջապէս վճարուին պարտքերն։

Ցետոյ յանձնախումբն ընդհանուր վճարման համար հետևեալ եղանակն որոշեց վերջապէս.

1. Թողուած ամբողջ հասոյթներէն 590,000 լիրա Ղալաթիոյ սեղանաւորաց յանձնուելէ յետոյ, մնացեալը նախ հարիւրին 1 տոկոս վճարելու պիտի գործածուի։

2. Ամեն վեց ամիս, աւելցած հասոյթն երկու մասի պիտի բաժնուի, որոյ 4/5ը տոկոսին յաւելման պիտի յատկանայ, և մնացեալ 1/5ը գլխավճարին վրայ պիտի աւելնայ։ Հարիւրին 1/4 առաջին գլխավճարն 1858ի և 1862ի փոխառութեանց պիտի գործածուի, երկրորդ 1/4 0/0ն 1860ի, 1863ի և 1872ի փոխառութեանց պիտի գործածուի, երրորդ 1/4 0/0ն 1865ի, 1869ի և 1873ի փոխառութեանց. չորրորդն ալ ընդհանուր պարտուց (էսհամը ումումիէ) և երկաթուղեաց բաժիններուն։

Ցետոյ ծխախոտի ռէժիին վրայ վիճաբանութիւն բացուեցաւ, բայց որոշում մը չկրցաւ տրուիլ։ Ցանձնախումբը վաղը վերստին պիտի գումարի, և կը յուսացուի որ վերջին գումարումը լինի։

—Վեհ. Սուլթանն հրաման ըրաւ որ ասկէ երկու տարի առաջ հրկիզեալ Հէրէքէի մետաքսեղէնի գործարանը վերաշինուի։

Քաղաքապետութիւնն իւր գըլխաւոր երկրաչափին Հէրէքէ ղրկեց այրած շէնքին յատակագիծն հանելու համար։

—Քամինտոյի ընտանեաց կողմէ Եվգաֆի նախարարութեան դէմ բացուած դատն երկուշաբթի օրը նորէն ներկայացաւ քաղաքային երկրորդ դատարանին։

Եվգաֆի փաստաբանը պահանջեց մերժել Քամինտոյի ընտանեաց խնդրագիրն, առարկելով թէ նոցա փոխանորդն եղող Պ. Աճիմանի փոխանորդութիւնը չէր յիշուած խնդրագրին մէջ։

Ատեանը խորհրդակցելով յայտնեց թէ խնդրագիրը կանոնաւոր և օրինաւոր էր, և չէր կրնար մերժուիլ։ Այն ժամանակ Եվգաֆի փոխանորդը խնդրեց որ այս յայտարարութիւնն իբրև դատավճիռ հաղորդուի իրեն, որպէս զի կարենայ վերաքննութեան ենթարկել։ Ատեանն՝ ընդունելով այս խնդիր՝ խօստացաւ երեք օրէն տալ իւր վճիռ։

—Երէկ, Պէպէքէն եկող 19 թիւ շոգենաւուն մէջ, Մէճիտիէին 180—200 ոսկւոյ արժողութեամբ մի ականակուռ ապարանջան և երկու գնդասեղ գտնելով, վարչութեան յանձներ է. կէս ժամ ետքն, այս թանկագին կորուստն ընող Հայազգին շոգենաւը կուգայ շըշնչասպառ, և վարչութեան կը ղըրկուի, ուր ապացուցանելէ յետոյ թէ տէրն ինք է, անշուշտ պիտի ստանայ կորուսած նիւթերը։—Մէճիտիէին հաւատարմութիւնը վարձատրութեան արժանի է։

—Կիրիտէն լուր կուտան թէ մեծաքանակ կեղծ Մէճիտիէներ և հինգ լիրանոցներ շրջաբերութեան ելած են կղզւոյն մէջ, և կը վախցուի որ այս կեղծ դրամները կըղզւոյն մէջ կը շինուին։ Դրամանենգները փութով պնդութեամբ կը փնտռուին։

—Աթէնքէն գրուած նամակ մը Ցունաստանի Թագուհւոյն անցուցած մի ծանր վտանգը կը ծանուցանէ։ Իւր եղբօր կոստանդին մեծ դքսին հետ Փալէրայի (Աթէնքի երկրորդ նաւահանգիստը) ծովեզրը քալելով պտոյտ մ՚ընելէ յետոյ, երբոր կառքը նստելու վրայ էր, ձիերն յանկարծ կատղելով վազեցին քանի մը հարիւր մեթրոյ անդին ապառաժներու զարնուեցան և կառքը կտոր կտոր ըրին։ Թագուհին, որ հինգ ամսուան յղի է, պարտաւորեցաւ քալելով երկաթուղւոյն կայարանն երթալ և շոգեկառքով Աթէնք վերադառնալ։

—Անգլիական Հնդկաստանի մէջ անցեալ տարի վայրի գազաններէ և օձերէ սպաննուած մարդոց թիւն է 21,990։ Այս սարսափելի գումարին կէսին չափը Պէնկալայի կը վերաբերի, ուր 10,423 հոգի վագրերէ գիշատուած կամ թունաւոր օձերէ խայթուելով մեռած են։

—Կ՚ըսուի թէ Իկնաթիէֆ զօրապետը կ՚ուզէ բաւական ազատութիւն տալ Ռուսիոյ այլ և այլ ազանգաւորաց, բայց Ռուսիոյ բարձրաստիճան եկեղեցականք արգելք կը լինին անոր ջանից։

—1581ին Անգլիոյ մէջ վաճառականական ընկերութիւն մը հաստատուեցաւ Թուրքիոյ հետ առևտուր ընելու համար։ Այս ընկերութիւն շարունակեց իւր առևտուր իբր 300 տարի։ Ընկերութեան վերջին անդամը Կ. Պոլսոյ մէջ մեռաւ քանի մը շաբաթ առաջ։

—Ճաբոն ունի հիմա 152 հատ ազգային պանքա կամ դրամատուն հանդերձ 94 ճիւղերով։ Անոնց ամբողջ դրամագլուխն է 7 միլիոն 896 հազար Անգլիական ոսկի։ Շրջաբերութեան մէջ գտնուած թղթադրամին ալ արժէքն է 6 միլիոն 449 հազար Անգլ. ոսկի։ Անցեալ տարւոյ մէջ յիշեալ պանքայից զուտ շահն եղած է 769 հազար Անգլ. ոսկի։

—Անցեալ տարի Միացեալ-Նահանգաց եկամուտը ծախքէն 100 միլիոն տոլար աւելի էր։ Ամբողջ եկամուտն էր 360,782,292 տոլար։

—Մի անգլիացի պարոն, որ վաճառականութեամբ է պարապում Բաթումի մէջ, որ ինքն բեռնաւորված է մեծ ընտանիքով և որ ամենևին հարուստ մարդ չէ, ընդունել էր իր տանը Արդուինցի մի որբ հայ երեխայ և ահա երեք թէ չորս տարի արդէն պահում էր և դաստիարակում էր իր հաշւով երեխային իր տանը մէջ։ Այժմ այդ մանուկը ընդունվեցաւ Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի մէջ որդեգիր դըպրոցի հաշւով։ (Մշակ)

—Զուիցերիոյ ազգային ժողովոյ անդամոցնոր ընտրութիւնք կը ցուցնեն թէ այն երկրի մէջ քուէարկուաց մեծագոյն մասը շատ հակառակ են կաթոլիկ կղերին։ Ֆրանսայի, Պելճիոյ և Գերմանիոյ մէջ կատարուած ընտրութիւնք ևս կը ցուցնեն նոյն հակառակութիւն կաթոլիկ կղերին դէմ։

Բայց Եւրոպիոյ մէջ գրէթէ միահամուռ դատապարտուած այդ կղերը, որոյ ամենէն գործօն մասն են Ճիզուիթք, Ֆրանսական հողէն բացարձակապէս արտաքսուած այս օրհնեալ արարածք, Արևմուտքէն յուսահատ, մե՛ր մէջ, Արևելից մէջ կ՚ուզեն հաստատուիլ։ Մինչև ցարդ, անոնց կուսակիցները կ՚առարկէին թէ այս սուրբ Հարց միակ նպատակն Արևելից քաղաքակրթութիւնն է, նոյնն ըսուեցաւ նաև Ամերիկայի Միսիոնարաց համար։ Բայց նշանաւոր է Բարիզի Ճիզուիթական թերթին մեր երէկի թուով յիշատակուած յայտարարութիւնը թէ այս սուրբ Հարց ձեռամբ բացուած դպրոցներուն գլխաւոր նըպատակն է «կրօնափոխութեան մեծ հոսանք մը յառաջ բերել դէպ ի կաթոլիկ եկեղեցին»։ Եւ այս կրօնափոխական շարժում «նպաստաւոր» է եղեր, ի մէջ այլոց, «Բ.Դրան շահուց»։ Անոնք որ դեռ չեն լըսած, թո՛ղ լսեն ուրեմն, և գործեն որպէս անկ է։ Մեք միանգամ ընդ միշտ կը մերժենք Թուրքիոյ վերածնութեան գաղափարն ի ձեռըն այս որսորդաց,—Ճիզուիթաց և Միսիոնարաց ըսել կ՚ուզենք, և կը կարծենք թէ Հայ ազգին վրայ հիմակ՝ ամեն ժամանակէ աւելի՝ մեծ պարտականութիւն մը կայ, զօրացնելով իւր կրթական ընկերութիւններ և դաստիարակելով իւր կղեր, լաւ միջում մը հաստատելու այդ օտարազգի-քարոզչաց դէմ։ Միացեալ Ընկերութիւնք, որչափ սահմանափակ շրջանակի մը մէջ ալ գործած լինին, արդէն բաւական յաջողած են կասեցնելու կրօնափոխութեան հոսանքն Հայաստանի Հայոց մէջ, քանի որ հաստատած են թէ կարելի է դաստիարակուիլ առանց յարելու կաթոլիկ կամ Բողոքական եկեղեցւոյն։

—1535ին Սուլդան Սիւլէյման մասնաւոր արտօնութիւններ տուաւ հպատակաց Գաղիոյ, որոյ հետ ան ատեն դաշնակից էր Թուրքիա։ Այս արտօնութիւնները հաստատուեցան 1569ին Սուլդան Սէլիմ Երկրորդէ, և 1581ին Սուլդան Մուրատ Երրորդէ։ Ըստ այս արտօնութեանց, առաջինանգամ Գաղիոյ իրաւունք տրուեցաւ Թուրքիոյ մէջ կարգելու հիւպատոս, որ իրաւասութիւն ունէր տեսնելու Թուրքիա բնակող Գաղիական հպատակներու առևտրական և ոճրագործական դատերը։ Գաղիոյ հիւպատոսին իրաւունք տրուեցաւ նաև Թուրք պաշտօնատարաց օգնութիւնը խնդրելու իւր վճիռները գործադրելու համար, պահանջելու որ թարգման մը ներկայ գտնուէր երբ Գաղիական հպատակք Թուրքիոյ հպատակաց հետ դատ ունենալով դատուէին Թուրք դատարանաց առջև, և բողոքելու ուղղակի Վեհ. Սուլդանին կամ մեծ եպարքոսին Բ. Դրան ստորակարգեալ որ և իցէ պաշտօնատարի մը որոշման դէմ։ Ազատութիւն տրուեցաւ Գաղիական հպատակաց Թուրքիոյ մէջ առանց արգելքի կատարել իրենց կրօնական արարողութիւններն, և կտակաւ թողուլ իրենց ստացուածքն որոց որ կ՚ուզէին։ Նաև Գաղիական հպատակք, բաց անձնական պարտքէ, ուրիշ բանի համար պատասխանատու չէին Թուրքաց, ազատ էին բանի աշխատութենէ, ազատ գերի տարուելէ։ Իբր 50 տարի Գաղիացիք միայն վայելեցին այս արտօնութիւնները։ 1580ին Ուիլեամ Հարպորն անուն Անգղիացի վաճառական մը Սուլդան Մուրատ Երրորդէն ստացաւ իրաւունք Թուրքիոյ նաւահանգիստները մտնել Անգղիական դրօշիւ առևտուրի համար, և յետոյ տրուեցան ուրիշ արտօնութիւններ նման անոնց որ տրուած էին Գաղիացւոց։ Երբ այս արտօնութիւնք տրուեցան Անգղիացիներու, իբրև Անգղիական դեսպան Կ. Պոլիս ղրկուեցաւ Սըր Եդուարդ Պարդըն, որ յետոյ հոս մեռնելով թաղուեցաւ Հալքի կղզին։ Գաղիոյ դեսպանը շատ աշխատեցաւ Գաղիական հպատակաց համար միայն պահել օտարականաց տըրուած մասնաւոր արտօնութիւնները, բայց ի զուր, և վերջապէս Գաղիացւոց տրուած արտօնութիւնները տրուեցան նաև Եւրոպայի ուրիշ տէրութեանց։ Այս էր սկիզբն Թուրքիոյ մէջ օտարականաց տրուած մասնաւոր արտօնութեանց որ դեռ կը շարունակեն։

(Առևտուր)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Երէկ գոհունակութեամբ ծանուցինք Բ. Դրան որոշումն, որով Վանայ նահանգին մէջ և ուրիշ նահանգներ, ուր երկրագործք ափիոնի և բադադէսի սերմեր ստացած են առաջին անգամ, տասանորդ չպիտի առնուի ափիոնի համար մէկ տարի և բադադէսի համար երեք տարի։ Այն ատեն տնօրէնութիւնք զորս կառավարութիւնը ձեռք առնու երկրին արտադրիչ դասուց, այն է՝ հողագործաց և արհեստաւորաց՝ օգնութեան գալու համար, ուրախութեամբ պիտի ընդունուին հայրենեաց բոլոր ճշմարիտ բարեկամներէն. անցեալներն ալ մեք նոյնչափ գոհութեամբ յիշատակած էինք կառավարական որոշումն որով Էնկիւրիի պատուական այծերուն թիֆթիքէն առնուած տուրքը թեթեւցուած էր։ Կը յուսանք որ մեր հողագործք, որոց մեծ մասն օրինաւոր շահադիտութիւնը կը միացնեն ժրաջանութեան և բաւական բընատուր ուշիմութեան հետ, օգուտ պիտի քաղեն կառավարական այս նպաստաւոր տրամադրութիւններէ, ի մեծ շահ թէ՛ իրենց, թէ՛ ընդհանուր երկրին, որ շատ պէտք ունի ներքին բերքերու տեսակաց բարւոքման, բազմացման և անոնց քանակութեան աճեցման։ Ափիոնի առեւտուրն յոյժ շահաբեր է միշտ, մանաւանդ եթէ երկրագործք ջանան արտադրել լաւագոյն տեսակն, որ այս աւուր հրապարակին վրայ մինչեւ 215-220 ղրուշ կ'արժէ, մինչդեռ ուրիշ տեսակներ կը տրուին միայն 180 ղրուշէն։ Ափիոն դուրս կը ղրկուի, մանաւանդ Անգլիա, և [illegible] վաճառք մ'է, բաւական է որ լաւ մշակուի և շատ արտադրուի։ Բադադէսի օգտակարութիւնն, իբրեւ բերք, ամեն կերպիւ հաւասար է բուն իսկ ցորենի և գարիի օգտակարութեան, թէ՛ վաճառականութեան թէ՛ տեղական սպառման համար։ Քանի որ մեր երկիր ամեն ընդունակութիւն ունի թէ՛ առատ և թէ՛ լաւ տեսակ ցորեն և բադադէս արտադրելու, ո՜րչափ ցաւալի է որ Թուրքիա, սոյն երկու անհրաժեշտ պիտոյից մասին, իւր կարօտութեան մի կարեւոր մասն օտար երկիրներէ կը լնու։ Ինչո՞ւ համար մեր երկրագործք իրենք իսկ չարտադրեն այս ցորեն և բադադէս, և օրը երեք անգամ՝ իրենց փորը կշտացընելէ յետոյ,—որ շատ տեղեր չպատահիր դժբաղդաբար,—հայթայթեն երկրին ուրիշ կողմերուն ալ պէտքն ի մասին այդ արմտեաց, և իրե՛նք ստանան օտարաց համբուելիք ոսկիները։ Բայց մինչեւ ցարդ կառավարութիւնն ո՛րքան քիչ հոգ տարած է դիւրութիւններ տալու հողագործաց, որ տնտեսական օրինաց այս առաջին տրամադրութիւններն երազ մը միայն մնաց մինչեւ ցարդ։ Յուսանք որ այսուհետեւ այնպէս չլինիր։ Առ այժմ, մեր երկրագործք լաւ կ'ընեն եթէ ամեն ջանք և զոհողութիւն յանձն առնուն վարժուելու բադադէսի լաւ և առատ մշակութեան։ Անգլիական առած մը կ'ըսէ թէ Բադադէս բուսցնող երկիրը սով չտեսներ, և իրօք, որովհետեւ բադադէսի մշակութիւնն յոյժ արդիւնաբեր է, և ինքը բադադէսն ալ կատարելապէս սննդարար լինելով, հացի և կերակուրի տեղ կը բռնէ սոէպ, փորձուած է թէ բադադէսի ընդարձակ մշակութիւններ ունեցող շատ երկիրներ սովէ ազատ մնացին երբ այլ և այլ պատճառներով ցորենն ու եգիպտացորենն անյաջող ելնէին։ 30 տարի առաջ, իռլանտական մեծ Սովը բադադէսի մշակութեամբ վերջացաւ, և անկէ հետեւ իռլանտիոյ աղքատ ժողովրդեան համար երկնային բարիք մ'եղաւ բադադէսն, որոյ մշակութիւնն Անգլիացիք, իբրեւ գործնական մարդիկ, ներմուծեր էին քոյր կղզւոյն մէջ (Իռլանտա), իբրեւ իրական դարման բոլոր ապագայ սովերու դէմ։ Եւ իրօք ալ այնպէս եղաւ։ Արդ, ինչ որ յաջողեցաւ Իռլանտիոյ պէս օդի և ջուրի կողմէ յոյժ աղքատ և խեղճ երկրի մը մէջ, շատ աւելի յաջողութեամբ ի գլուխ պիտի ելնէ այն նպաստաւոր պայմանաց ներքեւ զորս կը ներկայէ գեղեցիկ երկիրն հայրենի։ Երբեմն Անգլիական թերթի մը մէջ կարդացած ենք թէ մի քանի տարի առաջ մէկ Ամերիկացի Այնթապի գիւղերէն միոյն մէջ բադադէսի մշակութիւնը սովրեցուցեր է մի քանի գիւղացւոց, յետոյ ամբողջ գիւղն և շրջակայ գիւղեր սովրեր են, և այժմ մեծ բարիք կը քաղեն եղեր անկէ։ Ամերիկացին ապահով է որ մի քիչ հոգածութիւն բաւական է փոքր Ասիոյ ամեն կողմը ներմուծելու այս նախախնամական տունկի օգտաւէտ մշակութիւնն։ Ինչ որ ալ լինի արդի բժըշկականութեան կարծիքն, որ յարաբերութիւն մը կը գտնէ մարդկային բնաւորութեան և սովորաբար գործածուած սննդեան միջեւ, և կը կարծէ թէ բադադէսով սնանող ժողովուրդք դիւրագրգիռ կը լինին,—մեք շատ ուրախ պիտի լինինք երբ տեսնենք թէ Հայ գիւղացին, փոխանակ կորեկի սեւ հացին, կը սնանի առատ և համադամ բադադէսով, և թէ կարող կը լինի մօտակայ հրապարակը բերել ո՛չ միայն ցորեն և գարի, այլ և բադադէս։ Ամեն ջանք պէտք է ընել Հայաստանի մէջ զարգացնելու համար այս մշակութիւն։ Գալով թիֆթիքին, իրաւ է որ Հայ երկրագործք մեծ շահ չունին անոր մէջ. ըստ որում Հայաստանի թիֆթիքին տեսակն ազնիւ չէ, և փոխադրութեան ծախքն ալ մեծ է, որով աւելի դիւրաւ կը վաճառուին Անատոլուի արեւմտեան գաւառաց թիֆթիքները. բայց այծի մազը թանկագին հարստութիւն մ'է երկրին համար, թէեւ, աւա՜ղ, օր ըստ օրէ կը նուազի, և կը թուի թէ Էնկիւրիի թիֆթիքին ալ պիտի վիճակի ինչ որ պատահեցաւ կեսարիոյ գահրիին ([illegible]), որ օտար միջման առջեւ, այսօր հազիւ 7 ղրուշ կ'ընէ, մինչդեռ երբեմն քառապատիկ գին ունէր։ Անցեալ օր ծանուցինք թէ թիֆթիքի այծերուն քանակութիւնն այս վերջին տարիներու միջոցին ո՛րչափ նուազած էր, թէ ինչ երկիւղալի հաշիւ էր այն կառավարական վիճակագիր, որ կը ծանուցանէ թէ միայն Էնկիւրիի նահանգին մէջ 8 տարւոյ միջոցին 272,250 այծ նուազած էր, և ամբողջին թիւն իջած էր հոն 724,950 ի, մինչ Անգլիացիք ամեն ջանք կ'ընեն անոնց տեսակը բազմացնելու իրենց գաղթականութեանց մէջ։ Հարկ անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնը, մեծագոյն զիջումներ ընելով, քաջալերէ թիֆթիք արտադրող դասերն, այն յստակութեամբ թէ ինչ որ հիմա կը կորսնցնէ, ապագային մէջ տոկոսով պիտի շահի, քանի որ ընդարձակի թիֆթիքի առեւտուրն։ Ուրախ կը լինէինք եթէ այս տնտեսական հարցերու մասին վերջապէս աւելի ազդու, աւելի ազատական քաղաքականութիւն մը բռնէր Բ. Դուռը։ Բ. Ք.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Ի ԿԱՒԿԱՍԻՈՅ

(ՄԵՐ ՅԱՏՈՒԿ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

Էջմիածին.—Գէորգեան ճեմարանի կրթական վիճակն.—Անհանդուրժելի կացութիւն Արարատեան Մայր Աթոռոյ։

Տփղիս, 22 Յուլս 1881.

Ռուսահայոց մէջ վերջին ժամանակ առանձին խօսակցութեան և դատողութեանց առարկայ է դարձած Էջմիածնայ ճեմարանի ուսուցչական խումբը իւր տեսուչով։ «Մըշակ» լրագիրը մի շարք առաջնորդող յօդուածներով՝ իւր տեսակէտից՝ ցոյց տուեց այդ խմբի կազմակերպութեան միջոցների [illegible] և սխալանքը առ հասարակ։ Մինչեւ օրս Էջմիածինը իւր դրամական փոքր վարձատրութիւններով համարեա չէր կարողանում ճեմարանի համար լաւ ուսուցչական խումբ կազմակերպել. այս տարի հակառակ իւր ուղղութեան այդ կէտում, նա այնպիսի մի դրամական վարձատրութիւն առաջարկեց իւր ուսուցիչներին և Տեսչին, որ իրաւամբ խօսակցութեան և զարմանաց առարկայ եղաւ։ Այսպէս անցեալ տարի Ներսիսեան ուսումնարանի տեսուչ Պ. Արշակ Նահապետեան այս տարի հրաւիրուած է Էջմիածնի ճեմարանի վերատեսչի (ռեկտորի) պաշտօնի համար, տարեկան 5000 րուբլիով. Պ. Մանդինեան Սեդրակ 4000 րուբլիով և այլ մի քանի ուրիշներ, որոնք մեծ վարձատրութիւն են ստանում, իրանց փոքրիկ աշխատութեան համեմատութեամբ։ «Մըշակ» աչքի առաջ ունենալով Պ. Նահապետեանի և իւր ընկերների հաւասարութիւնը միւս համալսարանականների հետ, և մինչեւ իսկ մի քանի կէտերում էլ դեռ պակասութիւնը, ասաց որ այդ բանը վատ ազդեցութիւն կարող է ունենալ միւս տեղերում գործողների վերայ, որոնք իրանց մեծ գիտութեամբ և շատ առաւելութիւններով՝ շատ և շատ փոքր վարձատրութիւն են ստանում։ Մեր բազմաթիւ միւս համալսարանական ուսումն ստացածները, և գրականութեան մէջ միեւնոյն ժամանակ յայտնի անձնաւորութիւնները ի հարկէ այդ երեւոյթի վերայ առանձին ուշադրութեամբ պիտի նային. և ո՞վ կարող է պնդել, որ նոքա եւս իրանց տեղերում չեն պահանջել մի այդքան կամ աւելի վարձատրութիւն։ Սակայն, աչքի առաջ պէտք է ունենալ, որ մեր գաւառական ուսումնարանները, և նոյն իսկ Տփխիսու Ներսիսեան դպրոցը Էջմիածնի ճեմարանի նիւթական միջոցներից զուրկ են։ Այս կողմից «Մըշակը» միանգամայն իրաւացի է։ Եւ ի՞նչ պիտի լինի դորա հետեւանքը... Միւս ուսումնարաններում գործողները պիտի թողնեն իրանց գործունէութիւնը, և մեր ուսումնարանների վարչութիւնք իրանց կողմից պիտի թողնեն ուժեղ գործունեայ մարդիկները, և բաւականանան չնչին գործողներով. այսինքն մի ցաւալի հետեւանք։ Սա մի բնական երեւոյթ է. ամեն արժանաւոր անձն իւր վարձատրութեան հարցի մէջ կարող է օրինակ բերել իրան հաւասար Նահապետեանին և նորա ընկերներին։ Սակայն, կրկնում ենք, մեր ուսումնարանները Էջմիածնայ ճեմարանի նիւթական միջոցներից զուրկ են։ «Մշակը» իւր մանրամասն դիտողութեանց մէջ բազմաթիւ օրինակներ և ապացոյցներ բերելով իւր ասածը ապացուցանելու, իրաւացի է նկատում ասելով՝ թէ Էմինեանը, Պատկանեանը, Ներսիսեանը, և ուրիշները կարող էին այդպիսի մեծ նիւթական վարձատրութիւն պահանջել, նորա համար որ զրկուելով իրանց գիտնական ծառայութիւններից, նոքա պիտի առանձնանային Վաղարշապատի նման մի անկիւնում. իսկ Նահապետեանի և իւր ընկերների համար, մի որ և է մեծ քաղաք և Վաղարշապատը մեծ զանազանութիւն չունին. նոքա իրանց դիրքով չեն կապուած մեծ կեդրոնների հետ։ Միանգամայն չկամենալով և Նահապետեանի և իւր ընկերակիցների անձնական արժանաւորութիւնները քննել, պարտական ենք ասել որ այդ բանը յիրաւի վատ հետեւանք կարող է ունենալ, ինչպէս մենք վերջերս ցոյց տուինք։ Յիրաւի շատ ուրախալի երեւոյթ է որ մեր մտաւոր ասպարիզում գործողները, վարձատրվում են այդպէս. սակայն ո՛րչափ ուրախալի կը լինէր, եթէ մեր բոլոր ուսումնարանները ունենային Էջմիածնի ճեմարանի միջոցների քառորդը իսկ. բայց երբ մեր ուսումնարանները ներկայ վատ դրութեան մէջ են իրանց նիւթական աղքատութեամբ, հետեւանքը այս պիտի լինի, որ Էջմիածինը պիտի գըրաւէ իրան բոլոր թարմ ոյժերը, և պատճառ պիտի լինի մեր միւս կեդրոնների ուսումնարանների անկման, որի նշանները այժմ իսկ տեսնում ենք, և որ մի ցաւալի իրողութիւն է։ Իսկ այժմ հարց է, արդեօք ճեմարանը կարող պիտի լինի՞ բոլորի փոխարէն ազգին հատուցանել. ո՛չ. ճեմարանը իւր ներկայ ուղղութեամբ և իր աշակերտներին տուած կրթութեամբ միանգամայն ցաւալի ապագայ է բանում իւր սաների համար, և նոր սերնդին... (Վերջին կէտի վերայ մի այլ անգամ կը ջանանք խօսել։) «Մեղուն» այս կողմից սաստիկ սխալվում է, որ ճեմարանի արածը մի ուրախալի երեւոյթ է համարում. այլ այն ժամանակ, եթէ մեր բոլոր ուսումնարանները ունենային նիւթական հարուստ աղբիւրներ. իսկ ներկայ դրութեամբ դա մի անցանկալի իրողութիւն է, և որը "Մեղուն" միանգամայն սխալ է հասկացած։ Էջմիածնի ներկայ ուղղութեան վատ հետեւանքները շուտով կը տեսնենք։ Մենք էլ չենք խօսում որ Պ. Նահապետեանի և իւր ընկերների կողմից անազնուութիւն և մինչեւ իսկ "անազգասիրութիւն" է (եթէ կարելի է ասել) այդքան ռոճիկ վերցնել, որի հետեւանքը պիտի լինի մեր միւս ուսումնարանների վատ դրութեան մէջ ընկնելը։ Այո՛, մենք ազնուութիւն չենք պահանջում. (առ այժմ այդ անկարելի է). այլ մեր ձայնը եւս միացրած "Մշակ"ի հետ գոչում ենք որ դորա հետեւանքը վատ և շատ վատ կը լինի, և "Մեղու"ի դատողութիւնը այդ կէտում միանգամայն սխալ ենք համարում...։

* * *

Զարմանալի է թէ ինչպէս Էջմիածինը այսքան մի ահագին գումար գործ է դնում մի հիմնարկութեան վերայ, ուր աշակերտաց թիւը այնչափ փոքր է (120-130), և որոնց կրթութիւնը՝ սարսափելի սըխալ ճանապարհի վերայ է դրած։ Ինչպէս գործերը ցոյց են տալիս, Գէորգ կաթողիկոսի նպատակն է փայլեցնել ճեմարանը Էջմիածնայ մէջ, ոտի տակ տալով միանգամայն միւս գաւառական ուսումնարանները, որոնց արած և անելիք ծառայութիւնները ազգին մեծ է եղել և մեծ էլ կը լինի, քան շքեղ և փարթամ ճեմարանի արածները։ Առանց երկար մտածելու հետեւանքի վրայ, Գէորգ կաթողիկոսը հիմնել տուեց ճեմարանը Վաղարշապատի մէջ, Էջմիածնի փտած աբեղաների աչքի տակ մի բարձրագոյն ուսումնարան, որից պիտի ծագէր, ըստ իւր կարծեաց, ազգի ապագայ լուսաւորութիւնը։ Շինութեան համար ծախսելով ահագին գումարներ՝ Հայրապետի սիրտը չտանջեց իրան՝ նոյն ճեմարանի ննջարանի համար Հայաստանի մէջ սարսափելի սովի ժամանակ ազգի փողերը հաւաքել և շքեղ շինութիւն կառուցանել ննջարանի համար։ Երբ Հայաստանի մէջ սովատանջ Հայը իր վերջին ճիգը թափում էր դիմադրել սովի սպառնալիքներին, կրկնում ենք՝ Էջմիածնի աբեղաներից մինը, քաղաքէ քաղաք շրջելով, ազգի փողը Էջմիածին էր հաւաքում, մի որ և է ննջարանի համար, որի փարթամութիւնը և շքեղութիւնը մեծամեծ գումարներ կլանեցին. կարծես Էջմիածնի ճեմարանի աշակերտը մի առաւելութիւն ունի Հայաստանի Հայի վրայ ազգութեան առաջ։ Այժմ էլ ազգից կոպէկներով հաւաքած փողերը, ազգի քրտինքի արդիւնքը, Էջմիածինը շռայլում է մի քանիսների վերայ, վարձատրելով նոցա այնպիսի ռոճիկներով, որ ոչ ոք մինչեւ օրս չէր տեսել Հայերի մէջ, և նոցա ճանապարհի ծախս նշանակելով այնպիսի գումարներ, որի հաւասար միայն ուրիշ տեղերում ստանում են շատ համալսարանականներ, և աւելի եռանդով գործում։ Իւր ուղղութեամբ Էջմիածինը անկման զարկերը տըւեց Շուշու և Աղեքսանդրապոլի թեմական դպրոցներին, և այժմ վըտանգը սպառնում է մինչեւ իսկ Ներսիսեան դպրանոցին, եթէ վերջինիս վարչութիւնը ամուր չկանգնէ, մի դպրոց, որ իւր արած ծառայութիւններով շատ մեծ է եղել և մեծ էլ կը լինի, ինչպէս տեսնում ենք։

* * *

Այո՛, Հայաստանի սովի ժամանակ Էջմիածնի ծոցից կոպէկ չը դուրս եկաւ, Ալաշկերտի Հայերի համար հաւաքած 17,000 մանէթը նոյն կերպ կորաւ գնաց. ազգի շահերը պաշտպանելու համար, դըրամական օգնութեան կարօտութիւն կայ. Էջմիածինը լռում է. Ազգային սնտուկը դատարկ է. Միացեալ ընկերութիւնք աղքատ են, զանազան հիմնարկութիւններ նիւթական միջոցներ չունենալով՝ ընկնում են. իսկ Էջմիածին դոցա վերաբերմամբ լսելով և պապանձուելով՝ մի որ և է ճեմարանի համար այնպիսի գումարներ է զոհում, որ չտեսնուած ու չլսուած է Հայերի մէջ։ Արդեօք ազգի բարօրութեան աղբի՞ւր պիտի լինի այդ ճեմարանը, թէ Գէորգ կաթողիկոսի անուան փառաբանելու միջոց. ինչպէս տեսնում ենք, վերջին կէտին նպատակին ծառայելու համար է...։

Չգիտենք թէ ինչպէս են հասկանում շատերը այս ճշմարտութիւնները, սակայն տեսնում ենք որ շատերը, որոնց առաջ կանգնում է "Մեղուն", միանգամայն այլ կերպ են նայում այս հարցի վրայ։ "Մըշակ" այս կէտում միանգամայն իրաւացի է, ինչպէս իրաւացի են այդ լրագրի և շատ դիտողութիւնները Էջմիածնի վրայ, որոնց վերաբերութեամբ Էջմիածնի օրգան Արարատ ամսագիրը, (խօսելով վերջին ժամանակ շատ տեսած "Էջմիածինը և Հայաստանի սանը" գըրքոյկի վերայ, Արմենակ Սիւնի անունով մինի հեղինակութիւն) խօսելով և համեստութեան սահմանից անցնելով՝ այդ գրքոյկը "Մշակի" խմբագրի հեղինակութիւն է համարում. և Արմենակ Սիւնի կեղծ անուան տակ "Մշակի" խմբագրին է ցոյց տալիս. Այս ցաւ է տեսել՝ որ Արարատը եղած է մի քանի խաւարամիտների օրգան, մինչդեռ Էջմիածնայ մէջ մի ամսագիր շատ բան կարող էր անել։ Մենք մինչեւ այժմ "Մշակի" մի քանի կողմերի դէմ ենք եղել, և կը շարունակենք նոյն լրագրի պակասութիւնները գրել և քննադատել(*), սակայն Էջմիածնի վերաբերեալ կէտերում "Մշակը" բոլորովին իրաւացի է եղել։ Էջմիածինը իւր անկարգութիւններով արժանի է ամենայն պախարակութեան և ատելութեան. Հայ լրագրի պարտքն է քննել և խայտառակել այս անպիտանութիւնները, որոնք տեղի են ունենում Մայր աթոռում։

* * *

Էջմիածինը ոտից մինչեւ գլուխ վատ ուղղութեան մէջ է խորասուզուած, և մի քանի բաներում գիտմամբ յամառութիւն է անում ազգի վերայ. մի ուրիշ անգամ մենք կը խօսինք թէ ի՛նչ աւելի և ստոր միջոցներ է ձեռք առել Էջմիածինը իւր հակառակորդների վերաբերութեամբ։ «Արարատը» չամաչեց իւր բոլոր արածների վերաբերութեամբ, և համարձակեցաւ մինչեւ անգամ «Մշակն» անուանել «Հայ եկեղեցու վարձեալ, ուխտեալ, և նըպատակաւոր թշնամի» իւր գոյութեան օրից։ Տեսէ՛ք ի՛նչ դրութեան մէջ եմք, որ այն լրագիրը, որ՝ դէմ կանգնելով անկարգութեան, հակառակ լինելով անկարգ և ստոր հոգեւորականների վատ արարքներին, խօսելով եկեղեցու իրաւունքների ոտնակոխ լինելու մասին, պահանջած է կարգ և կանոն ամեն բանի մէջ, համարվում է «վարձեալ և ուխտեալ թշնամի» եկեղեցւոյ։ Այսպէս ուրեմն, նոքա, որոնք յօ-

(*).—Մեր Տփղիսի թղթակիցն 2-3 նամակ գրած էր մեզ՝ քննադատելով Մշակ լրագրոյ պարունակութեանց այլ և այլ մասերը. բայց Մասիսի ընթերցողաց համար օգուտ չունենալով, չենք տպած։ Ծ. Խ.

գուտ եկեղեցւոյ և ազգի, խօսում են եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցող անկարգութեանց վրայ, խօսում են սրա սպասաւորների անպիտանութեանց վրայ, համարւում են «եկեղեցու վարձեալ թշնամի» ուրեմն ինչ եղանակով կը գործէ այդպիսին դորանից յետոյ, այդպէս վարձատրուելուց յետոյ: Ամօ՜թ թէ Էջմիածնին և թէ Արարատին . . . Ոչ, թող իմանայ ազգը, թող իմանայ Էջմիածնի մէջ ծածկուած "անսիրտ„ և "ազգին բարեկամ„ ձևացող թշնամիներ ազգութեան, որ նոքա են ազգի թշնամի որոնք իրանց շահերի համար ծածկում են ազգից ամենայն պակասութիւնք, մոլորեցնում են ժողովուրդը իրանց սխալ ուղղութեամբ, և տանելով եկեղեցու մէջ տեղի ունեցած գեղծումներին և անկարգութեանց՝ կործանման պատճառ են լինում եկեղեցւոյ: Մենք միանգամայն համաձայն ենք Էջմիածնի ներկայ ուղղութեան, և բարեկամ "Մշակին„ և իւր համախոհներին՝ այդ կէտում (միւսների մէջ մենք "Մշակին„ հակառակ կարող ենք լինել) և ի բոլոր սրտէ ծափահարում ենք "Մշակի„ խմբագրութեան, որ լաւ հասկանալով իւր պատիւը, «Արարատի» իրան "եկեղեցու վարձած թշնամի„ անելուն համար, դատապարտում է հրաւիրում «Արարատի» խմբագրութիւնն, և նրանից պահանջում է բացատրութիւն և գոհացում դատարանի միջոցաւ: Յոյս ունինք որ ճշմարտութիւնը յաղթող հանդիսանալով՝ Էջմիածինը իւր մեղքը պիտի խոստովանէ: Դորա մանրամասնութիւնք այլ անգամ:

ՇԱՄՇԱԴՐԱՄ

Տ· ՍՏ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ԵՒ
ԻՒՐ ՆԱՐՑԻՔՆԵՐԸ

(Շար. և վերջ.)

Փափազեան էֆէնտին կը խնդրէ իւր ընթերցողաց ծիծաղը չարժել երբ կը կատղի տեսնելով որ բոլոր ազգը կը սիրէ զիւր արժանաւոր Պատրիարքը. բոլոր ազգը գերի կամ ստրուկ դարձած է մէկ անձի մը, կ'ըսէ: Այո՛, փափազեան էֆէնտի, ամբողջ ազգը գերի եղած է կամովին այնպիսի մարդու մը որ իւր առողջութիւնը, հանգստութիւնը, ինքը կը զոհէ իւր ազգին. այնպիսի մարդու մը, որ ամենայնի կը վերադասէ զազգասիրութիւնն: Փափազեան էֆէնտին կ'ուզէ կարծեցունել, անշուշտ իւր ընտրողաց, որ ինքը շահերը ... կ'ընէ, ճոխներ ու փոխներ աչք կ'առնու, Պատրիարքաց քննադատութիւնը չարունակելու համար: Ստիպուած ենք հոս կրկնել որ գիտենք թէ իւր շահերը ինչպէս ոտնակոխ կ'ընէ. գիտենք թէ ինչպէս աչք կ'առնու փառքեր ու վտանգներ, բաւեր որովք կը ջանայ իրեն նախատակի փայլը տալ: Փափազեան էֆէնտի, ինքզինքդ այնքան կարևորութիւն տալ հարկ չէ. արդէն ըսի որ այս պատասխանին չէիր վիճակեր, եթէ յարուցած չըլլայիր այնպիսի խնդիրներ որոց վրայ ճառելը կ'ուզէի ի բազմաց հետէ:

Փափազեան էֆէնտին կը խոստովանի որ ի սկզբանէ հետէ չէն սխորժիր երեսփոխանական ժողովոյն մէջ իւր գտնուելէն, և, զինքը վանելու եղած փորձերու վրայ խօսելով ու նոյա անյաջողութիւնը ցուցնելէն յետոյ, հիմա ալ, կ'ըսէ, Փոր դէ Պօսֆօրի խմբագրատան միջոցաւ կը խնդրեն իմ հրաժարականս կամ արտաքսումս: Փափազեան էֆէնտի, յիմարութիւն է կարծելը որ Փոր դէ Պօսֆօրի նման լրագիր մը գործիք ըլլայ այսպիսի ողորմելի խնդրոյ մը լուծման համար: Ցիշեալ լրագիրը, որ զհայս կը սիրէ, խորհուրդ տուաւ որ քեզ պէս անձինք չընդունին Հայք իրենց ազգային ժողովքին մէջ. ըսաւ ու մէկ մ'ալ քու վրայ խօսելու դիտաւորութիւնը չունի, վասն զի քեզ կարևորութիւն չտար:

Փափազեան էֆէնտին կը յուսայ, որ իւր մեկնելէն յետոյ զՊատրիարքը քննադատելու անձինք պիտի գտնուին: Թո՛ղ ինքը մեկնի նախ, մնացածը մեր գիտնալու գործ է. Թող իւր անօգուտ և հակազգային հարցապնդումներու ձանձրութենէն ազատէ մեզ, կարօտ չեն Հայք իւր խորհուրդներուն որոց անկեղծութեան վրայ տարակոյս ունին ոմանք և որոց նպատակը բազմաց գաղտնիք չէ:

Թրօթըր հ զարապէտի պաշտօնին վրայ խօսելով՝ մեծապէս կը սխալի փափազեան էֆէնտին: Ես քաջ գիտեմ որ այդ Անգղիացին, որ Հայոց արդէն նպաստաւոր չէր, իրէն հետ Հայ թարգման մ'առաւ: Ասի ջանաց Հայոց վիճակը իմացունել Պ. Թրօթըրի. բայց այս վերջինս, յառաջագոյն կարգեալ նըպատակի մը ծառայել ուզելուն համար իւր լեզուագէտ թարգմանին տեղեկութեանց ականջ չկախելով՝ ըստ իւր քմաց տեղեկագիր մը պատրաստեց, ուրով ըստ մեծի մասի սըխալ կարծիքներ յայտնեց Հայոց վրայ:

Վերջապէս, փափազեան էֆէնտին, որ առջի գրածները կը մոռնայ իւր կատաղութեան պատճառաւ, կ'ըսէ թէ պէտք է տապալել Պատրիարքը որ զՍահմանադրութիւն չճանաչեր, և հակառութեամբ մը կը յաւելու անմիջապէս որ իւր ակնարկը Ներսէս Սրբազանի անձին դէմ չէ: Ինչ է այս. Պատրիարքը տապալել, այսինքն պատրիարքական իշխանութիւնը, բայց ոչ զՆերսէս Սրբազան: Երազ կը տեսնես, Փափազեան էֆէնտի, և կամ ընթերցողներդ կ'ուզես ծաղրել. Նախ միտքդ պարզէ, ապա խօսէ համաբակութեան հետ:

Հայկական խնդրոյն վիճակը, կ'ըսէ, հալեցուց և փոքր միւս ևս պիտի փոխեցունէ Հայոց ներքին վիճակը: Հայոց ներքին վիճակը փոխեցունողը ուրիշ պատճառներէ յառաջ կը գայ, որոց ժամ առաջ դարման տալ պէտք է: Այդ պատճառներն են ազգին բարոյական ըզգացման նուազիլը ու դաստիարակութեան պակասութիւնը, զորս այլ առթիւ կրնանք պարզել:

Ց· Վ· ԱՃԷՄԵԱՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ
ԽԱՍԳԻՒՂԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ԱԶԴ

Պատիւ ունիմք ծանուցանել թէ Հասգիւղի մէջ Միացեալ ընկերութեանց Օժանդակ Մասնախումբ մը կազմուած է հետևեալ կերպով, համաձայն կեդրոնական ժողովէն վաւերացեալ Թաղային Կանոնագրին.

Մեծ. Տեարք

Առաքել Ալթուն Տիւրրի —Ատենապետ
Պօղոս Քէրէսթէճեան —Ատենադպիր
Օհանճան Գալուստեան —Գանձապետ
Բարթող Թէլեան
Յակոբ Դարագօզեան
Յակոբ Մէրհամէթճեան
Յարութիւն Խարբութլեան
Սարգիս Գօրեանց
Տիրան Փափազեան

Սոյն Պատ. Մասնախումբն արդէն գործի ձեռնարկած ըլլալով, կը հրաւիրեմք Հասգիւղի ազգայիններն մասնակցիլ բացուած բաժանորդագրութեան և մեր հայրենեաց մտաւոր ու բարոյական զարգացման նկատմամբ իրենց տածած համակրութեան նոր ապացոյց մը տալ:

Այս առթիւ շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեմք թէ Մեծ. Պ. Պօղոս Գալըպճեան նուիրած է Միացեալ ընկերութեանց երեսուն օրինակ իւր հեղինակած «Ընթերցարան Օսմ. լեզուի» դասագրքէն: Նոյնպէս Թիֆլիզէն Մեծ. Պ. Ա. Գրիգորեանց նուիրած է երկու օրինակ «Սոխակ»:

Ի դիմաց Միացեալ Ընկերութեանց
Տնօրէն Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Արշակունի Ցովհաննէս Մ. Զեբուղ
Կ. Պոլիս, 31 Հոկտ. 1881

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Կ. Պոլիս, 1881 Հոկտ. 27

. . . Խմբագիր,

Գիտնալով որ Ձեր յարգի տողերն պատրաստ են միշտ արձագանք տալ այն բողոքներու, որք յօգուտ հանրութեան իրաւացի գանգատներ են ընդդէմ այն վարչութեանց որք իրաւունք բառն չէնք ըրած անիրաւութիւններ միշտ կը գործեն ի վնաս անոնց որոց օգտին որպէս թէ կը ծառայեն.

Այսպէս նմանօրէն բողոքագիր մը ձեր մեծապատուութեան կը ներկայացունեմ այն առթիւ որ այսօր դարձեալ տեղի ունեցաւ և որ խիստ չատ անգամներ ալ պատահած է, այն է Եւրոպական Տաճկաստանի երկաթուղեաց վարչութեան անկարգութեանց մին՝ որ է կայարանաց մէջ ժողովուրդը ընդ երկար սպասեցունելէ զկնի շոգեկառաց մեկնելու ժամէն պահիկ մ'առաջ տոմսակ տալ սկսելով՝ կառախումբին մեկնած ատեն խել մը մարդիկ անտոմս թողուլնին և եթէ անոնցմէ ոք աճապարելու պատճառ ունենալով՝ առանց տոմսակ առնելու կառք մտնէ՝ իջած կայարանէն առանց ամաչելու տուգանք ուզելնին և իբրև իրաւունք բռնի առնելնին. տոմսավաճառը որ վարձկան

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ· ՊՈԼԻՍ 26 ՀՈԿՏ·—3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1881

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԹԻԹԹԻՒ. — Շաբթուս մէջ վաճառուեցաւ 650 հակ, յորմէ 300 հակն Էնկիւրիւ էին, 21 1/2 ղրուշէն. 100 հակը՝ Պէյպազար, 22 ղրուշէն, և 250 հակն Եօզղատ և Գարահիսար, 18 ղրուշէն: Լիվրփուլի հրապարակին վրայ տեղի ունեցած վաճառմունք, թէ և ստորին գներով էին, կենդանացուցին մեր հրապարակը: Լիվրփուլէն ծանուցուած գինն է 20 բէնս լիպրային, բարձրանալու հակամիտութեամբ: Հոս Ստոքը կը հասնի 9,500 հակի:

ԱՓԻՈՆ. — Շաբթուս վաճառմունք 40 կողով են, յորմէ 20 կողովը Մալաթիա, 212-215 ղրուշէն. 10 կողովն Եւդոկիա, 202 ղրուշէն. 6 կողովը Պալըքէսիր, 190 ղրուշէն. 4 կողովը Գարահիսար, 186 ղրուշէն: Հոս Ստոքնիս 240 կողով է միայն: Հրապարակն անշարժ, գիներն յոյժ ամուր վիճակի մէջ են. բայց Անգլիոյ մէջ հրապարակը տկար է, իսկ Զմիւռնիոյ մէջ՝ ամուր:

ԳԱՀՐԻ. — Շաբթուս մէջ իբր 300 պարկ վաճառուեցան հետագայ գներով. Էնկիւրիւ, 6 5/8-6 3/4 ղրուշէն. Կեսարիա, 7 ղրուշէն. Զորում, 5 1/2 ղրուշէն, և Եւդոկիա, 5 7/8 ղրուշէն: Հրապարակը թոյլ, գիներն անկայուն, Ստոք՝ 1,200 պարկ:

ԳԻՏՈՐ, (մաղը.) — Շատ հանդարտ վիճակի մէջ է: Շաբթուս մէջ գործ չեղաւ այդ վաճառքի վրայ: Սպիտակին գինն է 5-5 1/2 ղրուշ, և սև՝ 6 1/2 ղրուշ: Ստոքնիս 1,000 պարկ կը հաշուուի:

ԳԱԶԻ ԽԷԺ, (+է...) . —Շաբթուս մէջ իբր 6,000 օխա վաճառուեցաւ, այս գներով. Էնկիւրիւ, լաւ սպիտակ բնական, 29—33 ղրուշէն. և սպիտակ բնական, 23-24 ղրուշէն: Ստոքնիս՝ իբր 23,000 օխա: Բիացան անշարժ է, բայց գիներն ամուր են:

ԲՈՒՐԴ. —Պատրաստ Ստոք կը պակսի, և սպանդանոցներէն եկածը գլուրաւ կըվաճառուի: Շաբթուս գործառնութիւնք կը բաղկանան մի միայն 30,000 օխա Գասաբպաշըի վաճառումէ, եռքէն յանձնուելու պայմանաւ, ի գին 6 ղրշ. Ա. տեսակին, Բ. 7 ղրուշ, և Գ. 5 3/4 ղրուշ: Անգլիոյ մէջ Ստոքի նուազութեան պատճառաւ, գիներն ամուր կը բռնուին:

ԲԱՄՊԱԿ. — Նոր հունձքէն 80 պարկ Ատանա եկաւ մեր հրապարակը, և որովհետև տեսակին յոյժ լաւ էր, օխային 7 1/4 ղրուշ ստացաւ: Զմիւռնիայէն քիչ եկաւ. 30 հակք վաճառուեցան տեղական պիտոյից համար, 7 3/4 ղրուշէն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Հրապարակը գրեթէ անփոփոխ վիճակի մէջ է, և դեռ չատ չուզուիր:

ՇԱՔԱՐ. —Եկաւ 1,200 պարկ Թրիէստ: Վաճառեցաւ 1 500 պարկ: Ստոք, 1,800-2 000 պարկ: Բիացան ամուր վիճակի մէջ է և դէպ ի վեր կը միտի: Թրիէստէն կը ծանուցուի թէ Ստոքի պակասութիւն կայ. եկած վաճառքը կը ծախուի:

ԽԱՀՈՒԷ. — Եկաւ 500-700 պարկ: Վաճառեցաւ 800 պարկ: Ստոք, 6,800 պարկ: Միտումը դէպ ի վար է, թէև օտար հրապարակք ամուր են, և դէպ ի վեր կը միտին:

ԲՐԻՆՁ. — Չեկաւ: Ստոք 6 000 պարկ Հնդիկ և 300 պարկ Իտալական: Վաճառում, 900 պարկ Հնդիկ և 200 պարկ Իտալական: Բիացան թոյլ է, և դէպի վար կը միտի:

ՍՓԱՐՄԱՉԷԹ. — Եկաւ, 4 000 սնտուկ: Վաճառմունք 2,000 սնտուկ: Ստոք, 6,000 սընտուկ: Հրապարակն անշարժ է հոս, թէպէտ արտադրիչ հրապարակաց վրայ գիներն ամուր կը բռնուին:

ՓԷԹՐՈԼ. — Չեկաւ: Վաճառմունք սահմանափակ են, և կը հասնին իբր 6,000 սնտուկի: Ստոք, 25,000-27,000 սնտուկ: Հրապարակն հանդարտ վիճակի մէջ է: Ի մօտոյ վաճառք կ'ըսպասուի:

Ընթացիկ գիներ

Շաքար Հոլ. տկռով. կենդ.	220	Լ. 103
» » պարկով »	220	
» Թրիէստ » »	216—223	
» Գլուխ 2—3 քիլօկր. (7 0/0 զեղչ) 50 քիլօկ.	255	Լ. 100
Խահվէ Պրազիլ, ընտ. հօխ.	9	
» » լաւ »	—	
» » սովորկն »	6 1/2	
Սըրմէքէթ Պէլճիոյ քիլ.	6 1/2—6 3/4	
» Ֆրանսայի սնտ.	86	
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ. հօխ	95—130	
Որդան կարմիր (գըրմըզ), սև »	42—46	
» » գորշ »	43—46	
Պղպեղ սև հօխ.	9 1/4—9 3/4	Լ. 104
Կինամոն »	8 1/2—9	» 100
Խունկ կենդ.	240—300 մէճ.	20 ղրշ
Մեխակ (գրնֆիլ) հօխ.	21—23	Լ. 100
Բրինձ Հնդկ. պարկ 80 օխա	133—136	
» Ճէնովա	37 1/2—44	Փր.
Թէյ սև սովոր. հօխա	14—17	Լ. 100
» միջին »	40—45	
» ընտիր »	100—120	
Բէթրօլ (կազ) Ամերիկա սնտ.	42—43	
Օլայ (Նիշաթա) Անգլ. սնտ.	195 մէճ.	20 ղրշ

ՄԵՏԱՂՔ

Այս վաճառք բանուկ վիճակի մէջ է: Զմրան մօտենալուն պատճառաւ, ուզողներ կը շատնան: Գիները թեթևապէս միայն փոխուած են. թէև անշարժ են յԱնգլիա, հոս շատ ամուր են:

Երկաթ. — Մեծ քանակութեամբ վաճառուեցաւ շաբթուս մէջ, իբր 200 թոնոյ, ամեն տեսակէ: Երկու շոգենաւք 150 թոնոյ բերին, և ներկայ շաբթուս մէջ ալ կը սպասուի: Այսու հանդերձ, Ստոքնիս կը նուազի, և օգուտ քաղելով ասկէ, վաճառատեարք լաւագոյն գիներ կը պահանջեն իրենց վաճառուց համար:

Բօքէղէ +....— 1,500 տակառ եկաւ շաբթուս մէջ Մարսիլեայէն, և որովհետև այս քանակութիւն պահանջուածէն աւելի էր, գիներն իջկան:

Օրուան գիներ

Երկաթ Անգլ. ձող կենդ.	48	Լ. 100	
» » ծրար »	49	»	
» Շուէտ ձող »	79	»	
» » ծրար »	84	»	
» տախտակ Նօ. 1-4 »	66	»	
» » » 5-9 »	76	»	
» » » 10-14 »	88	»	
» շրջնկ. (մատ 1-3) »	65-70	»	
» թել 3—16 1/2 »	67	»	
Քարփիցա Փարիզի 15/48 տկռ.	68—70	»	
Պողպատ (չէլիք) ըստ տես. սնտ.	126—	»	
Անագ (քալայ) կենդ.	730—	»	
Թիթեղ (թենեքէ) 2 սնտուկ	178—182	»	
Կապար, ըստ տես. կենդ.	120, 133, 180	»	
Պղինձ տախտակ հօխ.	12 12 3/4	»	
Ցինկօ թերթ 100 հօխան 75 Փր.		»	

Սոյն գիները կանխիկ առուտուրի համար են.

ՑՈՐԵՆ... / ՑՈՐԵՆ

ՑԲԻՐԹՈՑ

Շատ գալով, գործերն ալ բացուեցան: Բայց որպէս կը գուշակէինք, գիները թեթևապէս իջկան, և կը կարծուի թէ այսպէս պիտի երթայ ժամանակ մը: Շաբթուս մէջ եկաւ 100 տակառ Ռուսական, վաճառուեցաւ 75 տակառ, նոյնպէս Ռուսական: Ստոքնիս իբր 80 տակառ լինել կ'ենթադրուի:

Ռուս Ա. տես.	18	հօխ.	Լ. 100	
» Բ. »	19-19 1/2	»	»	
Թրիէստ	—	»	»	
Պէրլին	—	»	»	
Ամերիկ. 3/6	18 1/2	»	»	

ՌՈՄ. — Հրապարակն անշարժ վիճակի մէջ. գործ չկայ. վաճառք եկած չէ:

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ

Շաբթուս մէջ, այս վաճառք ելաւ իւր անշարժութենէ, և գործերը բացուեցան, բայց գիներու վրայ բարւոքում չեղաւ: Շաբթուս մէջ, նախկին պայմանագրութեանց ի հաշիւ տրըւած վաճառքը կը հասնէր 3,000 թոնոյի, բացէն վաճառուածները՝ 600 թոնոյի: Եկած վաճառքն է 3,000 թոնոյ Նիւքասլ, և 3,000 թոնոյ Քարտիֆ: Ստոքնիս՝ իբր 24,000 թոնոյ:

Օրուան գիներ

Մաքսատուրքը գնողին վրայ			Թոնոյ
Նիւքասլ Նաւուն մէջ	19 շ.	0 բ.	»
» մթերնոցի »	22 շ.	0 բ.	»
Քարտիֆ Նաւուն »	21 շ.	6 բ.	»
» մթերնոցի »	24 շ.	6 բ.	»
Համբուրկ Նաւուն »	18 շ.	0 բ.	»
» մթերնոցի »	20 շ.	6 բ.	»
Լիվըրբուլ » »	17 շ.	6 բ.	»

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Հրապարակը բանուկ է. օդերը նպաստաւոր երթալուն և արմտեաց գները բարւոքելուն պատճառաւ, թէ՛ Ռումէլիէն և թէ փոքր Ասիոյ քանի մը մերձակայ գաւառներէն բաւական ճանբորդներ եկան. չուխայի տեսակ գըրեթէ բնաւ չկայ, ֆէսի ստորին տեսակները կը պակսին և գները թեթև կերպիւ բարձրացան. չարալը և թէնզիֆ մի և նոյն վիճակի մէջ են. բուրդեղէն ապրանքներու բաւական մեծ գործեր եղած են, և գները հաստատուն են:

Օրուան գիներ (Լ. 110էն)

ՄԱՀՈՒՏԻ. — Տանցու մաքուր խմոր քիչ մը բան եկաւ և ծախուեցաւ. գները 6 3/4 էն 7 ղրուշ հաստատուն են: Առաջին կարգի 420 թիւ բաւական եկաւ և ամբողջ տեսակներով կը գտնուի. գին 5 1/2 էն 5 3/4. երկրորդական խմորներ 5 էն 5 1/4:

ԼՕՆԿԼՕԹ (Աստառ). — Մաքուր խմորներ լիպրան 5 5/8 էն 6 ըստ տեսակին. բաւական ապրանք եկաւ, բայց գները հաստատուն են. ստորին խմորներ 5 էն 5 3/8, որոնց մանր լիպրաները միայն կը ծախուին:

ՊԱՍՄԱ. — Բաւական նոր տեսակներ եկան, բայց խիստ քիչ բան ծախուեցաւ. գները հաստատուն են և յոյս կայ որ վերստին լաւ գործեր լինին. ընդհանրապէս ծախուածներն աժան կարմրատ պասմաներ են:

ՄԱՆԱԾ

Հրապարակն ըստ բաւականին ագեւորեալ է աշնան պատրաստութեան համար: Մանչէսթէրի գներուն հաստատութեանը պատճառաւ վաճառականք քիչ վաճառք բերելուն, Ասիոյ տեսակ մանածներն հազուագիւտ և ծախուած են:

Ընդհանրապէս ... տեսակէն մանածներն յարգի և փնտռուելու վրայ են: Կանխիկ ստակով գնողներն հին գներով առնել կը յաջողին:

Օրուան գիներ (Լ. 100էն)

Վաթէր	4/14	Բէքէթը	40—41	ղրշ
»	20/24	»	48—51	»
Կապոյտ	»	»	69—72	»
Սպիտակցած	»	»	56—59	»
Կարմիր	»	»	88—114	»
»	4/14	»	80—95	»
Էքսթրա	8/14	»	45—49	»
»	16/24	»	53—58	»
»	28/32	»	70—74	»

ԱՐՄՏԻՔ

Շաբթուս եկած ցորենն է 80 հազար գրիւի չափ: Ստոքնիս 130 հազար գրիւի կը հասնի. գիներուն վրայ եղած փոփոխութիւնն աննշան է. հրապարակին կերպարանքը հանդարտ է: Ջաղացքներուն մէջ 8-10 հազար պարկ ալիւր պատրաստի կայ. Օտէսայի ալիւրոյ գիներուն վրայ անկում մը կ'սպասուի:

ԱԼԻՒՐ

Օտէսա,	Ա. տես.	60 օխ.	145—150	Լ. 100
»	Բ. »	»	137—144	»
»	Գ. »	»	126—130	»
»	Դ. »	»	65—80	»
Օզիմ (Ազիմա)	»	»	120—125	»
Իպրաիլ 00 1/2		»	125—	»
» 00		»	118—	»
Մարսիլիա Ա. տես.		»	100—105	»
Բնիկ (զանազան)		»	110—115	»

ՇՈԳԵՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ / ՇՈՔԹՈՒՍ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Շաբթուս մէջ 49 շոգենաւք եկան Միջերկրական ծովէն. 37՝ Անգլիական, 2՝ Ռուսական 1՝ Նորվեկեան, 5՝ Ֆրանսական, 2՝ Հելլենական, 1՝ Գերմանական և 1 Սպանիական: Ասոնցմէ 10ը զանազան վաճառք բերած էին մայրաքաղաքս: Միւսները Սև ծով գնացին. 19՝ Օտէսա, 5՝ Նիքոլայիէֆ, 6՝ Թայղան, 2՝ Թէոդոսիա, 3՝ Քէրչ և 4 Սուլինա:

Ռուս կառավարութիւնն արգիլած է Թուրքիայէն բանջարեղինաց ներմուծումն ի Ռուսիա: Անցեալ շաբթու, Կ. Պոլսոյ նաւահանգստէն գընացած երկու առագաստանաւուց բոլոր պարունակութիւնն, որ գլխաւորապէս սոխէ կը բաղկանար, ծովը նետուեցաւ, տնօրէնութեամբ Ռուսական իշխանութեանց:

մ՚է միմիայն տունս ծախելու պաշտօնով՝ ի՞նչու փոխանակ կէս ժամ առաջ սկըսելու տասն վայրկեան առաջ կ՚սկսի տոմսակ տալ և այս անտեղութեան աւելի կուտայ, բայց միայն այս չէ ասկից ծագած անտեղութիւնը. ժողովուրդը առանց տոմսի մնալու վախով գիրար կը հրէ, կը խոնի տոմսակ տըրուած ծակին առջև. ասոնց մէջ յայտնի է որ ամեն տեսակ մարդիկ խառն կեցած են, ծեր, մանկամարդ և տըղայ, առողջ և անզօր, արու և էգ միահամուռ ճնշման մէջ, որպէս զի տոմսակ առնեն. ծերն ու տկարը հազիւ կը դիմանայ այն ճնշման, կանայք կը զզուին հոն գտնուելնուն համար վասն զի ամեն կարգի՝ մարդոց մէջ են և շատ անախորժ դիպուածոց կ՚ենթարկին. երբեմն առողջ և ուժեղ մարդիկ ալ կը զզուին, վասն զի երբ ինքզինքնին բոլորովին իւրեանց մտադրութեան տուած կը մղեն՝ զամենն և իւրեանց տոմսն առնուլ կը ճգնին՝ նոյն պահուն քսակահատն ալ իր պաշտօնը ի գործ կը դնէ, որ դժբաղդաբար ուշ կ՚իմացուի. և այսքան անկարգութիւնք որ խիստ շատ անգամ կը պատահին՝ տոմսավաճառին հանգստութեան համար են. վասն զի վարչութեան համար ժողովըրդեան հանգստութենէն նախապատիւ է այն: Երանի՛ թէ մեր այս իրաւացի գանգատներն վարչութեան արդարասիրութեան հանդիպէր և ապարդիւն չը լինէր. մեր այս գանգատը յօգուտ հանրութեան լինելուն պատճառաւ՝ օտարազգի լրագիրք ևս եթէ արձագանք տան սոցա՝ պարտաւորութիւն մի կատարած կը լինին և ժողովրդեան փափաքանաց լրման ալ թերևս նպաստած:

Բայց քանի որ ի դիմաց ժողովրդեան յիշեալ վարչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ իր գործոց ինչ ինչ անկարգ կէտերու վրայ՝ պատշաճ կը համարիմ զայն աւելի յառաջ տանիլ:

Վարչութիւնը գիտէ՞ թէ Եէնի-գաւուէն և մանաւանդ Սամաթիաէն որքան բազմաթիւ յաճախորդ ունի, սակայն սոյն տեղեաց կայարանները գրեթէ մահճակալի մը մեծութիւնը ունին և սպասողներու ամենամեծ մասը կը հարկադրին դուրսը անձրևին, ձիւնին և կամ ամրան տապին մէջ մնալ. եթէ վարչութիւնը օրինաւորութիւն, պատշաճութիւն, կարգ, կանոն կը սիրէ ինչպէս որ կուզէ ցոյց տալ, պէտք է յիշեալ կայարաններն ալ մեծցունէ:

Դարձեալ, վարչութիւնը ի ցոյց ժողովրդեան ժամանակացոյց, յայտարարութիւն, կանոնագիր են. կը փակցունէ կայարանաց մէջ՝ որք մեծ մասամբ միայն Գաղղիարէն են. միթէ Պօլսոյ տիրող լեզուն Գաղղիակա՞նն է, եթէ այդպէս իսկ ըլլար, պէտք չէ՞ր որ նոյն ծանուցագրեր մէն մի ազգի ժողովրդեան հասկանալի լինելու համար Գաղղիարէնէն զատ Հայերէն, Տաճկերէն և Յունարէն լեզուներով ալ գրուած լինին. զի յայտնի է որ ամեն մարդ Գաղղիարէն չգիտեր և անպատճառ սովրելու ալ պարտաւոր չէ, վասն զի երկրին տիրող լեզուն չեն:

Զայն բազմաց ի ձեռն
Ա. ԳԱՍԷՎԷԹԵԱՆԻ

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

. . . Խմբագիր,

Բնիկ Զմշկածագցի և Ղալաթիոյ վարժարանի աշակերտ Մեսրոպ Հիւսեան հնգետասնամեայ պատանին որ ի հօրէ և մօրէ որբ և բոլորովին անտէր և անխնամ վիճակի մէջ էր, Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր յանձնարարական գրով Տփղիսի Ներսէսեան գիմնազիոնն ուսումնարանը ղրկուեցաւ երէկ, ուրբաթ օր:

Սոյն խեղճ պատանւոյն ճանապարհի և ուրիշ զանազան ծախուց համար հանգանակութիւն մը բանալով, հետևեալ բարեսէր անձինք մասնակցեցան. ուստի ի միամտութիւն մեծ. նուիրատուաց կը խնդրեմք որ բարեհաճիք նուիրատուացանկն Ձեր պատուական լրագրոյ մէջ հրատարակել, հանդերձ մեր խորին շնորհակալութեամբ:

Մնամ յարգանօք
Գ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

31 Հոկտ. 1881
Ղալաթա

Մեծ. Նուիրատու էֆէնտիք

Կարապետ Մուրատեան	Ոսկի Դահ.
Զմշկածագցի	50
Գէորգ Բագրատ	50
Գասպար Չրաքեան	50
Մկրտիչ Աճէմեան	50
Առաքել Տ. Սարգիսեան	50
	Մէճ. ղրշ.
Թորոս Մ. Պետրոսեան	40
Ռուբէն Շտոյեան	30
Սինեօր Թանաշաքի Սօսիտի	30
Պօղոս Ճելալեան	20
Մարտիրոս Կարապետեան	20
Լատուր Համամճեան	20
Յարօն Մարգարեան	20
Եղիշա Վրոյր	10
Յ. Կ.	10
Պօղոս Մ. Զաքարեան Զմշկծ.	10
Բարեսէր ոմն	10
»	10
»	5
»	5
Գէորգ Ուզունեան Զմշկածագցի մէկ Օսմ. ոսկի	100

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՃԱՇԱԿԵԼ ԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԻՆ
ՔՈՆԵԱՔ
Գնեցէք միշտ այն՝ որ կը կոչուի
Շ. ՊԱԺԻԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՔՈՆԵԱՔԻ
Մեծահամբաւ վաճառատունը

Եւ որ կը գտնուի գինիի և ըմպելեաց գլխաւոր վաճառականներու, ինչպէս նաև գլխաւոր ներպարավաճառաց, ճաշարանաց և օթևանաց մէջ:
Թուրքիոյ համար միակ գործակալն են Զերվաթի և Ֆացեա ընկերք, Ղալաթիա, Աստա խան:

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ:

Բաժանորդագրութեան տեղն է կ. Պոլիս, Պաղճէ-Գաբու Ճէլալ պէյ խան թիւ 31 Մասիսի խմբագրատունը իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Սթամպոլեան.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրգամալեան:
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ Խոսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆ.
ԵԻԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Խանզադեանց.
ՎԱՆ. Պետրոս » Գաքամաճեան.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ: Գէորգ էֆ. Կ. Ոսկերչեան
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան:

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

"Կատարելութիւն":
ՄԱՏՄԸ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ
Աշխարհածանօթ Մազ Նորոգողը
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)
Երբէք չվրիպիր նորոգելու Ալևոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն: Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վանելով ալևորութիւնը: Ներկ մը չէ:
Միշտ կը հաստատէ ինքնին իբր մազին բնական զօրացուցիչը:
Հարցուցէք միայն Կարմրագոյն փաթոյթներուն մէջն է:
Գլխաւոր Մթերանոցը (Մաղազան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգլիայ:
Կը ծախուի ամեն Կեղծծամավաճառներէն, Անուշահոտ Իւղավաճառներէն, և Անգլիացի Դեղավաճառներէն:

Կ. Պօլիս Ս. Քանդիւք եղբարց քով. Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էտմընտ Քարիւէնալի քով, Անգլիական մթերանոց, Եւրոպէք Գալըրըմ Ղալաթիա:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 4 Նոյ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ 108,25		առ Անգլ. լիր
փարիզ 3 » Ֆր. 23,35		առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. քօնս. գոցուեցաւ		14,14
բացուեցաւ		14,23
կէս օրին		14,22
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 0/0		5, 8
» Օթօման		4,10
Կ. Պոլսոյ Պանքան		11,10
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0	Օսմ. լիր	6,20
փոխ. 1863 (Մութոն) 6 0/0	Ֆր.	86,
» 1865 » 6 0/0		82,
» 1869 (բինար) 6 0/0		73,
» 1872 (պօն տրէ թրէզօր)		25,25
» 1873 (բինար) 6 0/0		70,50
Ռումէլիի երկաթուղի		51,50
Լաւրիում		155,
Թրամուայ	Օսմ. լիր	680,
Թղթադրամ	»	1000
Չէվալէսիզ		20,
Րէքօր	— —	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.	
Անգլիական ոսկի	109	20
Գաղղիական »	87	15
Բօլ	89	24
Գրիմից	51	10
Գառպոն թուղթ 8 րալի 64 գրէք		
» արծաթ (նոր)	91	10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7	24
Վեցնոց	124	30
Հինգնոց	207	10
Հինգնոց (անկէտ)	185	
Մէթալիք	202	
Պշլիճ	640	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 15 Նոյեմ.

Անգլ. քօնս.	100 11/16
Օսմ. »	13 1/2
փոխ. 1865	17
» 1869	15 3/8
» 1871	72
» 1872	26
» 1873	14 3/8
» 1877	86
Պանք Օթօման	19 1/4
Ռուս. փոխ. 73ի	91 3/8
Եգիպտ. միացեալ	72 7/8
» արտօնաւոր	93 7/8
Տայրա Սանիէ	70 7/8
փոխ. Ռօշիլտ	95
փոխնկագիր փարիզի վրայ	— —

փարիզ 15 Նոյեմ.

Գաղղ. քօնս. 5 0/0	117.20
» » 3 0/0	86,40
Օսմ. քօնս.	13,75
փոխ. 1865	Ֆր. 95
» 1869	71
» 1873	71,
Օսմ. Երկաթուղի	54 75
Պանք Օթօման	724.371/2
Քրէտի Լիօնէ	862. 50
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	93 1/4
» » Արևելեան	—
Իտալ. քօնս.	89 07 1/2
Եգիպտ. միացեալ	364 37 1/2
փոխնկագիր Լոնտ. վրայ	25 24

Վիէննա 15 Նոյեմ.

փոխ. Լոնտրայի վրայ	— —
Ռումէլիի երկաթուղի	—

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1881 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
2	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա. Եէնիքէ. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ժամ 2 1/2ին պիտի մեկնի.)	32
2 30	Եէնիքէօյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի:	19
3	Ռ. և Ա. Գավաք Եէնիմահալլէ Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիք. (Ուրբ. օրերը Սթէնե. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք:)	33
4	Եէնիքէօյ Սթէնե. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ, Ռ. Հիսար, Պէպէք: (Բացի ուրբաթէ:)	22
4 45	Եէնիմահ. Մէզր. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	28
6 30	Եէնիմահալլէ. Պէօյիւքտ. Թարապիա. Պէյքօզ Բաչէ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլըճա. Ռ. և Ա. Հիսար. Գանտ. Արնավուտքէօյ, Չէնկէլք. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար:	4
8	Ա. և Ռ. Գավաք. Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյքօզ. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Անավուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա:)	33
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:	22

Անատօլու ջէնէ

Ժամ		Թիւ
2	Արնաւ. Գուզկ. Պէշիկթաշ. —Բացի ուրբաթէ:	22
2 15	Արնավուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:	28
2 45	Արնավուտքէօյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:	2
3 15	Պէպէք. Արնավուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ:	25
4	Արնավուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.	32
4 30	Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ:	19
5 15	Արնավուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք, Պէշիկ. Գապաթաշ:	23
10 45	Ռ. Հիսարէն ուղղակի կամուրջ:	19

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2 15	Արնավուտքէօյ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք. Գապաթաշ:	4
2 30	Պէյքօզ, Բաշպաղչէ, Ռ. փ. մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, ժամ 3,5ին Գանտ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.—Ուրբ. օրերը Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ.	21
3 5	Արնավ. Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ.—Բացի ուրբաթէ:	23
3 30	Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյքօզ, Բաշպաղչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտ.—Ժամ 4 1/2ին Գանտիլլի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի: (Ուրբ. օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ.)	17
4 30	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.—Բացի ուրբաթէ:	21
5 15	Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. (Բացի ուրբաթէ:)	2
8 45	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ. Գուզկունճ. Իւսկիւտար: (Ուրբաթ օրերը Ռ. փ. մահ. հանդիպելով:)	25
10	Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.	28

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
3 15	Գապաթաշ. Իւսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլճ. Էմիրկէն, Եէնիք. Բաշպ. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահ:	4
3	Պէշիկ. Օրթաքէօյ, Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահ.	28
5	Գապ Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօզ, Թար. Պէօյիք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ. Գավագլար:	33
6 45	Իւսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ, Արնավուտքէօյ, Գանտ. Ռ. Հիսար. Գանլ. Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ:	25
8 30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավուտք. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու.	22
10 30	Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզ. Եէնիմահ:	32
11 15	Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ:	33
11 35	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ Սթէն. Եէնիքէօյ:	19

Անատօլու ջէնէ

Ժամ		Թիւ
3 30	Ուղղակի Արնավ.	25
3 45	Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Արնավուտքէօյ, Պէպէք:	19
4 30	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ:	23
10	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար — Վոսփորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Ռ. Հիսար:	19
10 40	Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ. (Բաց ի ուրբաթէ:)	2
11 10	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք: (Ուրբ. օրերը ժամ 1 1ին.)— Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Պէպէք:	25
11 40	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ.	28
12	Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ:	4

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2 45	Իւսկիւտ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Եէնիք. (Ուրբաթ օրերը ժամ 3 3/4ին Ռ. փ. մահ. Բաշպաղչէ, Պէյքօզ ալ, Եէնիք. չհանդիպելով:)	22
3 45	Գուզկ. Պէյլ. Գանտիլլի—Բացի ուրբաթէ:	21
4 15	Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլք. Վանիք — Բացի ուրբաթէ:	2
9 15	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. (Գավաքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի:)	28
10 15	Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշպաղ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Գավաք:	17
11	Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Արնվ.—Բացի ուրբաթէ. (Պէյքօզի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի ի Գանտիլլի)	23
11 20	Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Ռ. փաշա մահ. Բաշպաղ. Պէյքօզ:—Ուրբաթ ժամ 11ին Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. հանդիպելով.)	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավ.	23